

Posudek magisterské diplomové práce

Název práce: *Magie v období judaismu Druhého chrámu a raného křesťanství* (Praha 2021)

Autor: Bc. Daniel Nezmar

Vedoucí práce: Jiří Lukeš, PhD.

Formální kritéria, obsah práce, užitá literatura: Práce podaná na katedře biblistiky a judaistiky HTF UK splňuje formální kritéria stanovená pro vypracování magisterských prací, obsahuje prohlášení o samostatném vypracování a nevykazuje zjevné známky plagiátu. Protokol je k dispozici v SIS, práce byla uložena do systému dne 3.1.2022.

Práce čítá 122 stran včetně 5 obrazových příloh. Její vlastní textová část začíná na straně 8 *Úvodem* a končí *Závěrem* na stranách 108-111. *Úvodu* předchází *Obsah*, *Seznam zkratk*, *Anotace* a *Prohlášení* (s. 3-7). *Seznam literatury* (dále nečleněný) je na stranách 112-117. Autor pracuje s literaturou českou a anglickou, využívá internetových zdrojů, zapracoval encyklopedie, avšak chybí světové odborné žurnály či díla uznávaných autorů dostupná na JSTOR či academia.edu! Literatura pokrývá široké spektrum publikací různé úrovně, od vědeckých titulů po díla badatelsky zcela nevyvážená. Z konzultací s autorem práce však jasně vyplývá, že si je specifík literatury vědom.

Stěžejní části práce pojednává autor ve dvou rozsáhlých kapitolách (kromě *Úvodu* a *Závěru*) – 2. *Obecně o magii* (s. 8-20) a následně v kapitole 3. *Magie na územích v okolí Středozemního moře* (s. 20-108). 3. kapitolu autor dále člení na pododdíly 3.1 Židovská magie, 3.2 Křesťanská magie, 3.3 Babylonská magie, 3.4 Egyptská magie a 3.5 Řecká a římská magie, které mají dílčí sekce, jež se vztahují ke specifické problematice a tématům.

Jazyk práce, styl, forma: Autor volí adekvátní jazyk, užívá odbornou terminologii, pravopisné chyby se vyskytují převážně při psaní velkých písmen, v textu se objevují četné citace (zřetelně označené), na něž plynule navazují interpretace autora. Slabinou je, že zakomponovaná nevědecká stanoviska nejsou náležitě kriticky reflektována (např. s. 13, teze M. Tellingera) či oddělena od plausibilních tezí, popřípadě vložena toliko do poznámek. Právě na takových místech by měl autor naznačit, že teze je velmi složitě obhajitelná a je vhodná spíše jako jedna z okrajových možností výkladu či jako kuriozita. Čtenář díla musí informace třídit sám, na rozdílnou kvalitu ho neupozorní autorovy náznaky, změna dikce ani určité rétorické signály. Práce je čtivá, styl spíše popularizační a citací by mohlo být méně.

Metodologie a hodnocení práce: Metodologie je v jakémkoliv bádání naprosto klíčovou záležitostí. Legitimizuje pracovní postup a ukazuje, jakou cestou badatel k výsledkům dospěl. Autor nepracuje jako exeget, který vytyčí okruh textů z daného období se vztahem k tématu a dále s nimi zachází pomocí soudobých interpretačních postupů. Interpretace autora se neodvíjejí od zvolených primárních pramenů a jejich specifických analýz (např. socio-vědeckou či socio-kognitivní metodu – nemusí se jednat o práci ryze filologickou) se zohledněním dobového obrazu myšlení. Autor předkládá spíše pestrou škálu názorů či různě validních tezí, jež v dostupné literatuře vybírá a předkládá k úvaze. V textu kapitol se tak vedle sebe setkávají rozmanitá stanoviska různých kvalit a měřítkem jejich autenticity není metodika či uznávaný recenzovaný žurnál. Autor nezkoumá intertextualitu a možný přenos textů v dané době nebo oblasti. Předkládá spíše jevy, o nichž předloží dostupné informace. Nepouští se ani do rekonstrukcí a zkusmých hypotéz. Konstatuje z vybraných zdrojů a poskytuje pestré náhledy na problematiku. Osnova je autorova vlastní a uchopení problematiky i selekce témat rovněž. Zajisté by práci prospělo, kdyby autor striktně vyčlenil dobově adekvátní zdroje (cca 300 př. n. l. až cca 200 n. l.) a psal jen o tom, co z nich po důkladných analýzách a komparacích vyplývá. Tím by se práce stala v českém prostředí ceněným zdrojem poznatků. Takto se však zařadí jen mezi díla pouze „konstatující“ na základě běžně dostupných poznatků a jednou z mnoha variací na zvolené téma.

Zohlednění diachronního horizontu bádání by vedlo k neprojektování svého vlastního předporozumění (utvářeného pozdním vývojem magie) do zkoumání fenoménu ve vymezeném období judaismu (či helénismu a příslušné etapy doby římské).

Autor ve svém díle předkládá spíše hotová stanoviska než badatelský postup a vlastní práci s texty. Zmíněné faktory však vyvažuje směrem do šíře a pojednává řadu projevů magie, čímž vytváří pestrý obraz o magii ve vybraných oblastech a typech praktik. Pracuje se solidním množstvím zahraničních studií, ač tíhne k vybraným českým autorům (např. Milan Nakonečný, Josef Veselý, Jan Kefer, Oldřich Eliáš), kteří však nejsou ve vztahu k magii doby helénismu autoritami. Jejich četné citace při definování magie (tedy v kapitole 2., ale i dále) působí nadbytečně a jejich výpovědi mají většinou velmi obecnou povahu. Nejsou profilované ke zkoumanému období, neřeší metodiku, není patrné, zda tyto „autority“ ovládají aramejštinu, hebrejštinu, řečtinu, latinu a další jazyky nutné k interpretaci původních magických textů. Přesto je tato verze práce výrazně lepší než verze předchozí. Autor ji zestručnil, řadu pozdních praktik, jež nejsou ve zkoumaném období prokázány, vyřadil, přesunul citace pod čáru do poznámek, doplnil encyklopedie a mnoho spolehlivých zdrojů z oblasti sekundární literatury. Čtenář práce je bezesporu kvalifikovaně poučen v řadě oblastí, autor nemá problém s anglickými tituly, z nichž hojně těží. Autor je na oblast magie odborník, což vyplynulo z každé konzultace. (Laik by práci autora zřejmě ocenil a těšil by se z poskytnutých informací, jež jsou pro běžného čtenáře nevšední.) V práci se dají najít velmi hodnotné kapitoly, které však často ničí závislost na nekvalitních zdrojích pocházejících z neakademických nakladatelství. Autor mohl vstoupit do procesu interpretace a sám se zapojit do toku bádání prací s konkrétními texty, což by bylo nesrovnatelně hodnotnější. Toho se však zalekl.

Rezervy práce vykazuje v akademické rovině zpracování tématu, zvláště v nereflektovaných anachronismech, metodologii, exegetické práci a volbě autorit k daným tématům. (Lepší by bylo nedostatky publikací, s nimiž autor pracuje, vystavit nemilosrdné kritice, než je citovat s cílem poukázat na zaštiťující autoritu! Např. s. 56, kde je neprokazatelná hypotéza předkládána jako skutečnost či s. 69, kde se situace opakuje – viz Nakonečný a Veselý. Takových případů je v práci více.) K tématu „3.4 Egyptská magie“ mohl autor použít kvalitní vědecké egyptologické studie (české, německé...) a nemusel těžit z Nakonečného, Eliáše a Veselého, kteří sami informace přebírají (navíc není patrné odkud) a nejsou ani náhodou odborníky na danou tematiku (s. 73-75).

Co se týče primárních zdrojů, mohly být detailněji analyzovány texty biblické (např. s. 27, 38, 40-41, 44-45, 56). K tomu je autor jazykově vybaven a prošel i exegetickým či hermeneutickým školením. K závěrům však dochází, formuluje je jasně, pracuje s biblickými texty, řeckými autory, stručně zmiňuje apokryfy a pseudoepigrafy, kumránské texty či církevní otce. Primární zdroje tedy nechybí.

Práce je na jedné straně součtem hojného studia rozmanitých zdrojů (včetně cizojazyčných), dlouhodobě budovaného přehledu v dané oblasti, zaujetí věcí a snahy podat magii v co nejpříznivějším světle. Na straně druhé je součet již zmiňovaných nedostatků. Práci by vylepšil i autorův vhled do oblasti religionistiky.

Obhajoba by měla vyjasnit otázky metodologické a hermeneutické. Zde je klíč ke všemu.

Klasifikace: Oproti minulému pokusu autor své dílo zdatelně vylepšil! Navrhované hodnocení textu práce směřuje spíše ke klasifikaci dobře (3) než velmi dobře (2). Za zpracování množství cizojazyčné literatury by autor zasluhoval hodnocení lepší, což se týká i sumy vědomostí, kterými disponuje. Za diskuse o věci během konzultací (četných telefonických i osobních) by autor zasloužil hodnocení výborně (1). Metodologické nedostatky jsou však nepřehlédnutelné (ač o nich byla opakovaně vedena rozprava se školitelem) a zásadní je absence odborných žurnálů. Klasifikace bude záležitostí komise a bude záviset na předvedené obhajobě. Zajisté je možné ji osobním výkonem vylepšit.